

schopnost propojovat navzájem metodologické přístupy filologické s literárněvědnými a historickými. (Z jeho studií historicky orientovaných si zaslouží zmínky např. stať *Osudy starověkých diktatur a diktátorů*; v této oblasti však více než přímá publikační činnost znamenaly cenné Stiebitzovy podněty, které dovedl poskytovat svým žákům – v době, kdy po válce přednášel starověké dějiny.)

Ve 30. letech se Stiebitz začal zabývat antickými pohledy na dědičnost a výsledky své práce vtělil do několika státi, zejména do monografie *Biologické základy antických názorů o dědičnosti*, která vyšla ve Spisech naší fakulty v roce 1937.

Ferdinand Stiebitz jako vysokoškolský profesor byl náročný v seminářích i při zkouškách, do svých přednášek vkládal různá extempore s ukázkami překladů, anekdotami o antických autorech a dalšími vložkami. Nicméně i prof. Stiebitz se dožil dob, kdy se u nás nad studiem řecké a římské kultury začaly stahovat temné mraky: nám, svým studentům, kterých koncem 50. let již nebylo mnoho, však vštěpoval pevně přesvědčení o tom, že každá vyspělá moderní evropská civilizace si musí být dobře vědoma svých antických kořenů a právě jejich poznáním pak bude moci bojovat za to, aby se výraz „humanita“ nestal jen prázdným pojmem. Naše přítomnost mu dává za pravdu.

D. BARTOŇKOVÁ

Jaroslav Ondráček – dvojí výročí

Letos uplynulo 75 let od narození významného českého anglisty PhDr. Jaroslava Ondráčka, CSc., a 20 let od jeho úmrtí.

Narodil se v Novém Městě na Moravě a libežné krajině Českomoravské vrchoviny zůstal věrný po celý život. Už v raném věku se u něho projevalo mimořádné hudební nadání (hrál na akordeon, pak na housle a na kytaru) a teprve v maturitním ročníku gymnázia dal přednost studiu jazyků před konzervatoří.

Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně začal studovat v r. 1949 ang-

ličtinu a italštinu a v r. 1953 studium ukončil s výborným prospěchem. Následovala povinná vojenská služba, ta však byla pro citlivého Jaroslava utrpením; ze zdravotních důvodů mu byla naštěstí zkrácena jen na několik měsíců. V r. 1954 byl přijat jako lektor angličtiny, zpočátku jen externí, na katedru jazyků Filozofické fakulty a teprve roku 1962, po zrušení této katedry, byl převeden na anglistiku. V r. 1968 získal doktorát filozofie a v r. 1973 hodnost kandidáta filologických věd.

Byla jsem jeho studentkou a později kolegyní, dobře tedy vím, jak výborná byla jeho angličtina, jak bohatou měl slovní zásobu a jak vynikající byla jeho výslovnost. Přitom byl vlastně samouk, protože na novoměstském gymnáziu se angličtině nevyučovalo, studenti měli povinnou francouzštinu. Jaroslav Ondráček se tedy distul do studia angličtiny sám, s pomocí kurzů *English by Radio* vysílaných britskou stanicí BBC. Ta byla v Novém Městě na Moravě dobře slyšitelná, a tak Jaroslav pilně poslouchal, psal diktáty a při opakovaném vysílání si je doplňoval a opravoval. Bylo to před více než padesáti lety, kdy o dnešní audiovizuální technice, používané též k výuce jazyků, nebylo u nás ještě ani potuchy. Jazykové praxe v cizině si náš kolega také moc neužil: byl jednou ve Finsku (jehož jazyk rovněž studoval), v Itálii a dvakrát v Británii. Jeho bratr v r. 1969 emigroval do Švédska, a tak vůbec nepřipadalo v úvahu, že by se Jaroslav mohl stát pedagogickým vedoucím některé skupiny studentů, která odjížděla do Anglie v rámci bezdevizové studentské výměny mezi anglistikou v Brně a rusistikou v Leedsu (i když se tato výměna uskutečňovala, skoro zázkem, po dobu delší než dvacet let).

Ve své vědecké práci se Jaroslav Ondráček, jako nemnoho českých lingvistů, soustředil na srovnávání angličtiny s italštinou. Při svém výzkumu slovesných časů a způsobů v angličtině a italštině (i češtině) vždy vycházel z konkrétních textových příkladů a svými poznatky o shodách a rozdílech mezi zkoumanými jazyky přispíval k jejich hlubší lingvistické charakteristice. Publikoval hlavně ve *Sborníku prací filozofické fa-*

kulty brněnské univerzity, v časopise *Philologica Pragensia v Brno Studies in English*.

Hluboká křesťanská víra pomáhala Jaroslavu Ondráčkovi překonávat těžké onemocnění, jehož první příznaky se objevily už začátkem 80. let a jemuž pak podlehl ještě před svými 55. narozeninami.

Měl rád své povolání, sport i hudbu, miloval svou rodinu a byl opravdovým vlastencem.

Budeme na něj vždy vzpomínat jako na velmi vzdělaného jazykovědce, laskavého učitele a přátelského kolegu.

E. GOLKOVÁ

40 let od smrti profesora dr. Františka Novotného

Hned v prvních letech po založení Masarykovy univerzity v Brně mělo pro zdejší Filozofickou fakultu určující význam, že se zde již v r. 1920 stal řádným profesorem klasické filologie profesor František Novotný (1881 – 1964), který se v r. 1918 habilitoval v Praze u profesora Josefa Krále vysoce ceněnou prací *Eurythmie latinské a řecké prózy*. Stal se brzy známou osobností brněnského kulturního a společenského života a velmi rychle kolem sebe postupně vytvářel a dotvářel komplex disciplín, kterým se dnes říká vědy o antickém starověku.

František Novotný působil na Masarykově univerzitě jako řádný profesor 37 let. Až do poloviny 40. let zasahoval velmi aktivně i do chodu univerzity. V r. 1930-31 byl děkanem Filozofické fakulty, v r. 1945 pak prorektorem univerzity. Mimo univerzitu se účinně podílel na přípravě dvou sjezdů slovanských klasických filologů, r. 1929 v Praze a r. 1931 v Poznani; v r. 1933 byl jmenován řádným členem České akademie věd, od r. 1946 byl zahraničním členem Polské akademie věd v Krakově.

Z dnešního odstupu se jeví nejtrvalejším odkazem Novotného vědecké činnosti platónská problematika. Jako vydavatel i vkladatel Platóna je znám široké badatelské veřejnosti na celém světě. Od první Novotného časopisecké stati o Platónových Listech (1906) vede přímá cesta k jeho české

monografii *Platónovy Listy a Platón* (1926), vydané ve spisech Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, kde řešil pravost listů dochovaných pod Platónovým jménem. V r. 1930 vydává latinsky rovněž ve spisech FFMU komentované vydání Platónových Listů pod titulem *Platonis Epistulae commentariis illustratae* a svou vydavatelskou činnost v této oblasti završil pak v r. 1960 latinským kritickým a komentovaným vydáním Platónova listu *Epinomis*. Mezitím však Novotný po léta usilovně pracoval na českých překladech jednotlivých Platónových spisů a všechny je postupně přetlumočil do češtiny. Přitom zároveň dokončoval i rozsáhlou čtyřdílnou monografii o Platónovi. První tři díly (*Život, Dílo, Filosofie*) vyšly v letech 1948-49, poslední svazek („*Druhý život*“ *Platónův*), obsahující mimo jiné odvažná kritická slova na adresu marxismu-leninismu, byl uveřejněn teprve posmrtně – v příhodný okamžik roku 1968. Při své analýze Platónových spisů načerpal Novotný pochopitelně i bohatý materiál k řešení různých dílčích otázek platónské problematiky, jež se staly náplní několika desítek dalších jeho článků a statí.

Studie o Platónově jazyku a o překládání Platóna tvoří přechod k druhému velkému okruhu Novotného činnosti – k jeho pracím s obecně jazykovou tematikou. Jejich těžiště spočívalo hlavně v oblasti latinského tvarosloví, syntaxe, lexikologie, etymologie, sémantiky i stylistiky (proslulá byla Novotného veřejná diskuse s Františkem Trávníčkem o metonymii); největším přínosem pro českou vědu je však dvojdílná, originálně pojatá *Historická mluvnice latinského jazyka*, jejíž první díl z roku 1946 obsahoval hláskosloví, tvarosloví a nauku o významu slov, kdežto druhý z r. 1955 zahrnoval skladbu, stylistiku a dějiny latinského jazyka. Naši širší veřejnosti je ovšem F. Novotný znám spíše jako spoluautor velkého školního latinsko – českého slovníku (Pražák – Novotný – Sedláček). Méně se již ví, že až do své smrti dohlížel na zpracování hesel akademického latinsko – českého slovníku, který t.č. je v rukopise až po písmeno S, ale na jehož dokončení nejsou bohužel peníze.

Novotného zájem o jazykovou problematiku byl doprovázen i studiem metric-